

Súd: Najvyšší súd
Spisová značka: 4Cdo/51/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2118210111
Dátum vydania rozhodnutia: 30. 01. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Nora Halmová
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2023:2118210111.1

Uznesenie

Najvyšší súd Slovenskej republiky v konaní o obmedzení spôsobilosti na právne úkony osoby, o ktorej spôsobilosti na právne úkony sa koná Ž. S.Á., nar. XX.XX.XXXX, bývajúcej v O.U. XX, zastúpenej Marián Galbavý, advokátska kancelária s.r.o., so sídlom v Trnave, Kapitulská 6, vo veci návrhu prokurátora Okresnej prokuratúry Trnava, vedenom na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. 31Ps/8/2018, o dovolaní navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 14. júla 2021 sp. zn. 24CoP/20/2021, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

o d ô v o d n e n i e :

1. Okresný súd Trnava (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 10. júla 2020 č. k. 31Ps/8/2018-279 výrokom I. obmedzil Ž. S., narodenú 18.07.1975, v spôsobilosti na právne úkony tak, že nie je spôsobilá samostatne konať a vystupovať pred štátnymi orgánmi, orgánmi štátnej správy, súdmi a orgánmi činnými v trestnom konaní. Výrokom II. bola ustanovená obec Bučany za opatrovníka Ž. S., ktorý opatrovník je oprávnený a povinný zastupovať opatrovankyňu pri právnych úkonoch, v ktorých bola jej spôsobilosť obmedzená. Opatrovníkovi súčasne súd uložil povinnosť predkladať súdu dvakrát ročne, vždy k 30. júnu a k 30. decembru kalendárneho roka správu o opatrovankyni a o nakladaní s majetkom opatrovankyne. Výrokom III. bolo rozhodnuté, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania a vo výroku IV. súd prvej inštancie nepriznal štátu náhradu trov konania. Svoje rozhodnutie súd prvej inštancie právne odôvodnil aplikáciou ustanovení § 8 ods. 1, § 10 ods. 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len „Občiansky zákonník“), § 13 ods. 2, § 23 ods. 2, § 231 písm. a/, § 239, § 248 ods. 1 a ods. 2 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej len „CMP“) a právne odôvodnil tým, že uvedené obmedzenie je potrebné v záujme samotnej Ž. S., a to z viacerých dôvodov. Z prepisu zvukových nahrávok zistil, že podania, či vyjadrenia Ž. S. sú často nezrozumiteľnej a zároveň kverulujúcej povahy, opakovane sa v nich vracia k téme svojho suseda. Ako uviedol pri výsluchu i znalec Q.. T. „nejde pritom o samotné podania, teda ich počet, či opakovanie, ale o ich kvalitu, obsah a spôsobilosť vyporiadať sa s prípadnou negatívnou odpoveďou. Pohnútky manželov S. ku konaniu sú práve následkom psychopatológie.“ V konaní preukázaná duševná porucha Ž. S. (porucha zo schizofrénneho spektra s defektom osobnosti s premorbídne abnormne štruktúrovanou osobnosťou) má tak u nej badateľný vplyv okrem kvantity produkovaných podaní (kverulácie) i na ich samotnú kvalitu (keď i samotná vôľa menovanej, ktorá má byť obsiahnutá v jej podaniach je podľa vyjadrenia znalca pod vplyvom psychopatológie). V zmysle vykonaného dokazovania tak mal súd prvej inštancie za to, že Ž.Y. S. diagnostikovaná a v konaní preukázaná duševná porucha trvalého charakteru neumožňuje konzistentné vyhotovovanie takých podaní a také vystupovanie pred štátnymi orgánmi, ktoré by zásadne neznižovali možnosť reálneho vyhodnotenia jej podaní ako relevantných. Je samozrejmé, že je povinnosťou štátnych orgánov vyrovnáť sa riadnym a zákonným spôsobom s každým (ústnym, či písomným) podaním oprávnenej osoby (účastníka konania). V prípade nezrozumiteľnosti niektorých podaní zákon (napr. zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok, v ďalej „CSP“)

predpokladá spôsob, akým túto po poučení súdom odstrániť. Samotná neprehľadnosť, či nie úplná zrozumiteľnosť niektorých podaní teda nie je problémom. Rovnako ako ani skutočnosť kverulovania, či početnosti, alebo opakovania podaní, sama osebe by nebola pre súd prvej inštancie dôvodom na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony, keď štátne orgány sú povinné vysporiadať sa, i opakovane, s podaniami oprávnených osôb. V tomto konkrétnom prípade však súd prvej inštancie vyhodnotil, že práve samotný charakter podaní (písomných či ústnych) - kombinácia kverulácie a kvality podaní, ovplyvnený duševnou poruchou menovanej znižuje ich celkovú hodnovernosť (a to práve z dôvodu duševnej poruchy), a teda nie je v jej záujme, aby predkladanie formálnych podaní na vymenované inštitúcie (či vystupovanie pred nimi) bolo ponechané samostatne na jej osobe. Súčasne vzhľadom na charakter poruchy by mohla byť menovaná v konaniach vystavená riziku ukladania poriadkových pokút v prípade neustráženia emočného náboja kverulácií, riziku úhrady trov konania v prípade podávania rôznych nedôvodne vyhodnotených návrhov, či riziku trestného stíhania. Znalec formuloval, že samotné kverulovanie spôsobuje negatívne emočné prežívanie Ž. S. a jej odklon od bežného každodenného života, a teda má negatívny dosah na jej každodenné fungovanie, ako i fungovanie jej rodiny. Negatívne odpovede sú potom hnacím motorom ďalších kverulácií. Obmedzením spôsobilosti na právne úkony v stanovenom rozsahu pritom menovaná nestratí možnosť vlastného uplatňovania práv, avšak toto uplatňovanie bude musieť byť vždy sprevádzané, a teda istým spôsobom dozorované a prispôbované posúdením opatrovníka, za ktorého je ustanovená obec Bučany majúca odborné predpoklady na riadne vykonávanie tejto funkcie. Z uvedených dôvodov súd prvej inštancie pristúpil k obmedzeniu spôsobilosti Ž. S. na právne úkony, keď má za to, že je to potrebné na ochranu jej práv a záujmov. Súd prvej inštancie tiež uviedol, že vo veci skúmal, aké osoby z okruhu blízkych osôb Ž. S. by bolo možné ustanoviť za jej opatrovníka. Nepodarilo sa však zistiť žiadnu fyzickú osobu, ktorá by bola schopná a ochotná funkciu opatrovníka vykonávať. Rodičia Ž. S. zomreli. So žiadnymi ďalšími rodinnými príslušníkmi z pôvodnej rodiny nie je v kontakte. Ona sama na pojednávaní dňa 10. júla 2020 uviedla, že nevie uviesť nikoho kto by mohol byť jej opatrovníkom, má brata, ktorý je nezvestný asi desať rokov, iných príbuzných nemá, ani kamarátky, známych, nikam nechodí. Rovnako ani navrhovateľ, právny zástupca menovanej, či na pojednávaní prítomný starosta obce Bučany, nevedeli navrhnúť žiadnu fyzickú osobu, ktorá by mohla byť opatrovníkom Ž. S.. Vzhľadom na uvedené súd prvej inštancie na pojednávaní dňa 10. júla 2020 pribral do konania ako účastníka obec Bučany s cieľom jej ustanovenia za opatrovníka Ž. S., keď mal za to, že keď nebola zistená žiadna iná osoba (fyzická ani právnická) schopná a ochotná vykonávať funkciu opatrovníka menovanej, je práve obec tým subjektom, ktorý v tomto prípade pozná situáciu menovanej, a bude schopný vykonávať funkciu opatrovníka (aj z odborného hľadiska) najlepším dostupným spôsobom. Súd prvej inštancie tak s poukazom na vyššie uvedené aj napriek nesúhlasu, ustanovil do funkcie opatrovníka obec Bučany, kde Ž. S. žije, a ktorý subjekt ako jediný bude môcť vo veci jej opatrovania zabezpečiť starostlivosť a ochranu jej práv a právom chránených záujmov na požadovanej úrovni. Súd prvej inštancie zároveň vo výroku II. tohto rozhodnutia vymedzil rozsah práv a povinností ustanovenému opatrovníkovi. O náhrade trov konania účastníkov súd prvej inštancie rozhodol podľa § 52 CMP, pričom nezistil naplnenie žiadnej z výnimiek upravených v ustanovení § 53 a nasl. CMP. Vo výroku IV. rozsudku súd prvej inštancie rozhodol o trovách vzniknutých štátu pri znaleckom dokazovaní v zmysle § 251 ods. 1 CMP, tak, že štátu sa náhrada trov konania nepriznala.

2. Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) na odvolanie osoby, o ktorej spôsobilosti na právne úkony sa koná rozsudkom z 10. júla 2020, sp. zn. 31Ps/8/2018 rozsudok prvej inštancie potvrdil a účastníkom nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Odvolacie námietky Ž. S., boli nedôvodné, pretože prokurátor mal v konaní aktívnu legitimáciu, rozhodnutie súdu prvej inštancie, ktorým obmedzil Ž. S. na právnych úkonoch, vychádzalo z riadne vykonaného dokazovania, ktoré súd prvej inštancie riadne, v súlade s ustanovením § 220 ods. 2 CSP vyhodnotil v odôvodnení napadnutého rozsudku. Lekársku správu Q.. J. súd prvej inštancie podrobne vyhodnotil vo vzájomnej súvislosti s ďalším vykonaným dokazovaním - znaleckými posudkami. V tejto súvislosti odvolací súd zdôraznil, že súd prvej inštancie svoje rozhodnutie o obmedzení spôsobilosti na právne úkony nezaložil iba a len na záveroch znaleckého dokazovania, keď závery znaleckého dokazovania sú akceptovateľné aj v kontexte ďalších vykonaných dôkazov, najmä výsluchov účastníkov a znalca v konaní pred súdom prvej inštancie. Ďalšie odvolacie argumenty odvolateľky odvolací súd považoval pre rozhodnutie vo veci samej za nerozhodné, bez potreby sa nimi osobitne vyrovnáť. I podľa už konštantnej judikatúry tak národných, ako aj nadnárodných súdov, súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkmi konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Odôvodnenie rozhodnutia tak nemusí dať odpoveď na každú jednu

poznámku, či pripomienku účastníka konania, ktorý ju nastolil. Na ďalšiu irelevantnú argumentáciu zachádzajúcu podrobne do nadbytočných detailov, preto odvolací súd nepovažoval za potrebné reagovať špecifickou odpoveďou. Odvolací súd uviedol, že súd prvej inštancie starostlivo prihliadol na všetky skutočnosti v konaní uvedené, vyrovnal sa s tvrdeniami účastníkov, správne vyhodnotil závery znaleckého dokazovania, ku ktorým vypočul i znalca, určeného znaleckou organizáciou, ktorá znalecký posudok vypracovala, všetky dôkazy vyhodnotil podľa princípov na hodnotenie dôkazov, posúdil ich jednotlivo a vo vzájomnej súvislosti (§ 191 CSP) a správne ustálil, že boli splnené podmienky na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony v stanovenom rozsahu. Za opatrovníka ustanovil súd prvej inštancie obec, ktorá spĺňa všetky zákonom vyžadované predpoklady na výkon tejto funkcie. Rozhodnutie súdu prvej inštancie je vecne správne, dostatočne presvedčivé a preskúmateľné. Zo všetkých vyššie uvedených dôvodov odvolací súd napadnutý rozsudok o obmedzení spôsobilosti na právne úkony vo vymedzenom rozsahu, vrátane rozhodnutia o ustanovení opatrovníka, postupom podľa citovaného ustanovenia § 387 ods. 1, 2 CSP z dôvodu ich vecnej správnosti potvrdil. O náhrade trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa ustanovenia § 52 CMP v spojení s § 396 ods. 1 CSP tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania, pretože nebol zistený žiaden z dôvodov pre pripustenie výnimiek z jeho aplikácie.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala navrhovateľka (ďalej aj „dovolaateľka“) dovolanie, ktorého prípustnosť odôvodňovala ustanovením § 420 písm. f/ CSP a/ keď namietala súdom ustanoveného procesného opatrovníka - vyššiu súdnu úradníčku s poukazom na ustanovenie § 71 CSP, b/ je názoru, že prvoinštančný súd postupoval nesprávne, keď uznesenie zo dňa 4. októbra 2017 ktorým jej bola ustanovená procesná opatrovníčka zrušil uznesením zo dňa 23. novembra 2018 a neustanovil jej nového procesného opatrovníka a vo veci konal a nariadil pojednávanie, c/ nie je jej zrejme na základe akých skutočností je opatrovník (obec Bučany) povinný predkladať súdu dvakrát ročne správu o dovolateľke a o nakladaní s jej majetkom, keď podľa výroku č. I. rozhodnutia súdu prvej inštancie nevyplýva že by ju súd obmedzil v spôsobilosti na právne úkony čo sa týka nakladania s jej majetkom, d/ namietala nedostatok riadneho odôvodnenia rozhodnutia súdu, z čoho dôsledku je rozhodnutie nepreskúmateľné. V prejednávanej veci dovolateľka ďalej uviedla dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Pri skúmaní hypotézy ustanovenia § 10 ods. 2 Občianskeho zákonníka a pri aplikácii uvedenej právnej normy na zistený skutkový stav sa súd prvej inštancie a odvolací súd odchytil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, a to aj s poukazom na rozhodovaciu prax Ústavného súdu Slovenskej republiky a ostatných najvyšších súdnych autorít. Poukázala na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8Cdo/276/2014 z 8. októbra 2014, 1MOBdoV/11/2008 z 28. januára 2010. Navrhla, aby dovolací súd zrušil rozsudok krajského a okresného súdu a vec vrátil na ďalšie konanie a odložil právoplatnosť napadnutého rozhodnutia v spojení s rozhodnutím prvej inštancie.

4. Prokurátor Okresnej prokuratúry Trnava sa k podanému dovolaniu vyjadril a navrhol podané dovolanie zamietnuť.

5. Dovolaateľka k vyjadreniu prokurátora Okresnej prokuratúry Trnava k dovolaniu podala repliku.

6. Podľa § 444 ods. 2 CSP ak nejde o rozhodnutie, ktoré ukladá povinnosť plniť, dovolací súd môže na návrh odložiť jeho právoplatnosť, ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, ustanovenie § 230 tým nie je dotknuté.

7. Dovolací súd nezistil splnenie podmienok pre odklad právoplatnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia v zmysle § 444 ods. 2 CSP, a preto v súlade s ustálenou súdnou praxou o tom nevydal samostatné rozhodnutie (napr. Najvyšší súd Slovenskej republiky, sp. zn. 4Cdo/144/2019, 4Cdo/108/2019).

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) dospel k záveru, že dovolanie nie je procesne prípustné a treba ho odmietnuť. Na stručné odôvodnenie v zmysle § 451 ods. 3 veta prvá CSP dovolací súd uvádza nasledovné:

9. Konanie o spôsobilosti na právne úkony je upravené v Civilnom mimosporovom poriadku v ustanoveniach § 231 až § 251. Podľa § 2 ods. 1 CMP sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak. Keďže CMP neustanovuje inak, dovolací súd ďalej skúmal možnosť aplikácie ustanovení CSP pre konanie o tomto dovolaní.

10. Podľa § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

10.1. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10.2. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

10.3. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

10.4. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

11. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

12. Dovolateľka vyvodzujúc z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP a/ namietala súdom ustanoveného procesného opatrovníka - vyššiu súdnu úradníčku s poukazom na ust. § 71 CSP, b/ je názoru, že prvoinštančný súd postupoval nesprávne, keď uznesenie zo dňa 04.10.2017 ktorým jej bola ustanovená procesná opatrovníčka zrušil uznesením zo dňa 23.11.2018 a neustanovil jej nového procesného opatrovníka a vo veci konal a nariadil pojednávanie, c/ nie je jej zrejme na základe akých skutočností je opatrovník (obec Bučany) povinný predkladať súdu dvakrát ročne správu o dovolateľke a o nakladaní s jej majetkom, keď podľa výroku č. I. rozhodnutia súdu prvej inštancie nevyplýva že by ju súd obmedzil v spôsobilosti na právne úkony čo sa týka nakladania s jej majetkom, d/ namietala nedostatok riadneho odôvodnenia súdu, z čoho dôsledku je rozhodnutie nepreskúmateľné.

13. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia

všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

14. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26., 5Cdo/57/2019, bod 9., 10.) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

15. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil chyby vymenovanej v tomto ustanovení, ale rozhodujúcim je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo.

16. Dovolací súd považuje za potrebné poznamenať, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranou sporu, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, stačí na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03). Súd v opravnom konaní nemusí dať odpoveď na všetky námietky uvedené v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú (podľa názoru súdu) podstatný význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré je predmetom preskúmania v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05).

17. V posudzovanom prípade obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP. Súdny oboch nižších inštancií v odôvodneniach svojich rozhodnutí podrobne popísali obsah podstatných skutkových tvrdení strán a dôkazov vykonaných v konaní, vysvetlili, ako ich skutkové tvrdenia a právne argumenty posúdili, uviedli, z ktorých dôkazov vychádzali a ako ich vyhodnotili, a zároveň citovali ustanovenia, ktoré aplikovali a z ktorých vyvodili svoje právne závery.

18. Odvolací súd zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, ktoré ho viedli k rozhodnutiu, jeho postup, vo vzájomnej súvislosti s konaním a rozhodnutím prvoinštančného súdu, nemožno považovať za neodôvodnený. Podľa názoru dovolacieho súdu má odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu náležitosti v zmysle § 393 CSP. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že súdy neodôvodnili svoje rozhodnutia podľa predstáv dovolateľa. Dovolateľka tak neopodstatnene namietala existenciu vady nedostatočného odôvodnenia rozhodnutí súdov nižších inštancií.

19. Dovolací súd zdôrazňuje, že filozofia novej právnej úpravy vo veciach spôsobilosti na právne úkony v zmysle nového Civilného mimosporového poriadku účinného od 1. júla 2016, reflektujúca princípy Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, má primárne sledovať záujem dotknutej osoby a až následne záujem verejný či tretích osôb. Nie je prípustné, aby v týchto prípadoch došlo k preferovaniu verejného záujmu a záujmu tretích osôb na úkor záujmu dotknutej osoby. Konaním o spôsobilosti na právne úkony možno výrazne a závažným spôsobom zasiahnuť do prirodzených práv človeka, v demokratickej spoločnosti sú preto kladené zvýšené požiadavky na súdy aby starostlivo, zodpovedne, precízne a spravodlivo chránili hodnoty, aké reprezentujú podstatu ľudskej bytosti - jej slobodu. Výkon súdnej činnosti sa musí vyvarovať takým interpretačným a aplikačným postupom, následkom ktorých by mohlo dôjsť k neodôvodnenému (svojoľnému) obmedzeniu či dokonca k popretiu uvedených práv človeka. Tejto kvalitatívnej požiadavke sa musí podriaďiť celé súdne konanie o spôsobilosti k právnym úkonom (viď. 8Cdo/276/2014).

20. Dovolací súd má za potrebné uviesť, že zákon - rešpektujúc všeobecné východiská, vyplývajúce z medzinárodných dohovorov, ako aj ústavnoprávneho rámca garancií základných práv a slobôd a práva na spravodlivý proces - priznáva osobe, o spôsobilosti ktorej sa koná, plnú procesnú spôsobilosť. Týmto spôsobom je veľmi významne posilnené procesné postavenie osôb, o ktorých sa rozhoduje a má to zásadný vplyv na kvalitatívne posudzovanie procesných úkonov, ktoré v konaní robia. Potreba ustanovenia procesného opatrovníka podľa § 240 ods. 1 CMP vzniká len v prípade, ak za osobu, o koho spôsobilosti sa koná, by mal konať zákonný zástupca a táto osoba ho nemá, či už súdom ustanoveného (§ 27 ods. 2 Občianskeho zákonníka), alebo príslušnými ustanoveniami Zákona o rodine (§ 27 ods. 1 Občianskeho zákonníka) určeného, napríklad z dôvodu jej nespôsobilosti na právne úkony v plnom rozsahu, z dôvodu nedostatku veku alebo obmedzenia spôsobilosti na právne úkony rozhodnutím súdu. Dovolateľka, o ktorej spôsobilosti sa konalo, v tomto konaní mohla konať samostatne v plnom rozsahu v súlade s § 239 CMP. Konanie o spôsobilosti na právne úkony je špecifickým v dvoch rovinách: a/ že možno prezumovať, že existuje dôvod pre zásah do spôsobilosti na právne úkony fyzickej osoby, ale konanie, ktorého výsledkom bude takéto potencionálne rozhodnutie ešte len prebieha a b/ v tomto konaní zákon priznáva osobe, o ktorej spôsobilosti sa koná, plnú procesnú spôsobilosť (§ 239 CMP). Inštitút obligatórneho zastúpenia je teda modifikovaný procesnou spôsobilosťou osoby a z toho vyplývajúceho oprávnenia, aby samostatne robila v konaní procesné úkony. Aj napriek priznaniu plnej procesnej spôsobilosti však treba zdôrazniť, že ochrana osôb je tu zachovaná prostredníctvom § 240 CMP (procesný opatrovník), ktorý chráni tých, o ktorých spôsobilosti sa koná, povinnosťou súdu konať so zákonným zástupcom, resp. procesným opatrovníkom ustanoveným súdom, pred ktorým sa koná. Procesný opatrovník je bezprostredne spätý s konaním na súde. V zásade plní rovnako právno-ochrannú funkciu, dôvody a predpoklady pre jeho ustanovenie súvisia s procesnými podmienkami (procesná spôsobilosť) a ustanovuje ho súd (napr. ak nemá zákonného zástupcu osoba, o spôsobilosti na právne úkony ktorej sa koná § 240 ods. 1 CMP). Podľa názoru dovolacieho súdu je nepochybné, že požiadavky na riadny výkon oprávnení a povinností opatrovníka v plnej miere súvisia s garanciami kvalifikovanej ochrany práv a právom chránených záujmov opatrovanca. Keďže subjekt opatrovanca spravidla vykazuje znaky „slabšieho subjektu právnych vzťahov“, je vecou súdu, aby nielen počas konania sledoval záujmy takejto osoby so zvýšenou starostlivosťou s cieľom zabezpečenia určitého prístupu k spravodlivosti, ale výberom osoby opatrovníka a jeho ustanovením garantoval právnu istotu v právnych vzťahoch a z nich vyplývajúcich práv a povinností, na ktoré sa oprávnenie opatrovníka deleguje. V predmetnej veci prvoinštančný súd v súlade uznesením zo dňa 04.10.2017 podľa ust. § 71 ods. 3 CSP ustanovil dovolateľke procesného opatrovníka - vyššiu súdnu úradníčku. Podľa zápisnice z pojednávania zo dňa 23.11.2018 prvoinštančný súd zrušil svoje uznesenie o ustanovení procesného opatrovníka a neustanovil jej iného procesného opatrovníka z dôvodu, že dovolateľka preukázala, že splnomocnila Mgr. Ing. Juraja Trokana, advokáta, aby ju zastupoval v predmetnom konaní pod spisovou značkou 31Ps/3/2017 na Okresnom súde Trnava. Priznaním plnej procesnej spôsobilosti osobe, o ktorej spôsobilosti na právne úkony sa koná, jej v rámci práva samostatne konať patrí aj právo udeliť plnomocenstvo zástupcovi, ktorého si zvolí. Pre zastúpenie na základe plnomocenstva sa primerane použijú ustanovenia §§ 89 a nasl. CSP. Oprávnenie zastupovať dovolateľku na základe plnej moci v konaní dovolateľka preukázala. Tým že fyzická osoba má v konaní, ktorým sa rozhoduje o jej spôsobilosti na právne úkony, plnú procesnú spôsobilosť samostatne konať (§ 239 CMP), môže si zvoliť advokáta, aby ju zastupoval v konaní pred súdom. V prejednávanej veci splnomocnila dovolateľka Mgr. Ing. Juraja Trokana, advokáta aby ju zastupoval v konaní pod spisovou značkou 31Ps/3/2017 na Okresnom súde Trnava a preto nebolo potrebné, aby mala naďalej aj ustanoveného procesného opatrovníka - vyššiu súdnu úradníčku.

21. Čo sa týka ustanovenia hmotnoprávneho opatrovníka, môže ním byť osoba príbuzného fyzickej osoby, ale aj iná osoba spĺňajúca podmienky pre ustanovenie za opatrovníka. Samozrejme pre naplnenie účelu inštitútu opatrovníctva a jeho riadny a zodpovedný výkon treba predpokladať, že takýto opatrovník s výkonom tejto funkcie súhlasí a až pokiaľ takejto osoby niet, ustanoví súd za opatrovníka orgán miestnej správy, prípadne jeho zariadenie (§ 27 ods. 3 Občianskeho zákonníka). Prvoinštančný súd zdôraznil, že sa mu nepodarilo zistiť žiadnu fyzickú osobu, ktorá by bola schopná a ochotná funkciu opatrovníka vykonávať, sama dovolateľka uviedla, že nevie uviesť nikoho kto by mohol byť jej opatrovníkom. Funkcia hmotnoprávneho opatrovníka má plniť právno-ochrannú funkciu a predpoklady, ako aj dôvody pre jeho ustanovenie vyplývajú z hmotného práva (Občiansky zákonník, zákon o rodine). Tieto dôvody sa v danej veci viažu na existenciu duševnej poruchy. O ustanovení hmotnoprávneho opatrovníka rozhoduje súd a plní vo všeobecnej rovine funkciu ochrany subjektov v

hmotnoprávných vzťahoch. Teda s konaním o obmedzení spôsobilosti na právne úkony je zo zákona spojené konanie o ustanovení opatrovníka. Ak súd rozhodne o obmedzení spôsobilosti na právne úkony, vo výroku rozhodnutia vymedzí rozsah, v akom spôsobilosť na právne úkony osoby obmedzil. Civilný mimosporový poriadok rozlišuje funkciu procesnoprávneho a hmotnoprávneho opatrovníka, ako je uvedené vyššie. Za hmotnoprávneho opatrovníka prvoinštančný súd ustanovil obec, ktorá spĺňa všetky zákonom vyžadované predpoklady na výkon tejto funkcie v súlade so zákonom.

22. Dovolateľka ďalej namietala c/ nie je jej zrejme na základe akých skutočností je opatrovník (obec Bučany) povinný predkladať súdu dvakrát ročne správu o dovolateľke a o nakladaní s jej majetkom, keď podľa výroku č. I. rozhodnutia súdu prvej inštancie nevyplýva, že by ju súd obmedzil v spôsobilosti na právne úkony čo sa týka nakladania s jej majetkom. Na túto dovoláciu námietku dovolací súd uvádza, že pokiaľ strana sporu prípadnú nesprávnosť postupu súdu prvej inštancie a jej procesné dôsledky vôbec nenamietala v rámci konania o riadnom opravnom prostriedku (naviac v situácii, keď je kvalifikovane zastúpená advokátom), nevníma túto nesprávnosť, resp. jej dôsledky ako ujmu (podstatnú ujmu) na svojich procesných právach [k tomu vid' obdobne aj rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej tiež „ESLP“) zo 14. decembra 2010 vo veci Holub proti Českej republike (sťažnosť č. 24880/05)], obdobne (9Cdo/255/20209, R 73/2019, 7Cdo/161/2019, 4Cdo/122/2020, 4Cdo/40/2019, 8Cdo/140/2018, 8Cdo/157/2018).

23. Dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok je vo vzťahu k odvolaniu ako riadnemu opravnému prostriedku subsidiárny nielen z procesného hľadiska - teda že dovolanie možno podať len proti rozhodnutiu vydanému v odvolacom konaní (čo znamená, že odvolacie konanie predchádza dovolaciemu konaniu), ale aj z hmotnoprávneho hľadiska, ktoré zohľadňuje skutočnosť, že dovolateľ môže v mimoriadnom opravnom prostriedku (úspešne) argumentovať len takými dôvodmi, ktoré namietol už v rámci riadneho opravného prostriedku a ktoré boli meritórne posudzované odvolacím súdom. V prípade, že takéto námietky v odvolacom konaní neuplatnil, hoci tak urobiť mohol a mal, tieto námietky ex post nemôžu byť spôsobilé založiť prípustnosť dovolania.

24. Z uvedeného vyplýva, že pokiaľ dovolateľka namietala vo svojom mimoriadnom opravnom prostriedku procesné pochybenia súdu prvej inštancie, tieto môžu byť predmetom dovolacieho prieskumu jedine v situácii, ak ich výslovne vytýkala vo včas podanom odvolaní a odvolací súd vo svojom rozhodnutí tieto pochybenia neodstránil. Pokiaľ určité nedostatky súdu prvej inštancie strana namietala prvýkrát až v podanom dovolaní, tieto nemožno preskúmať v dovolacom konaní, keďže odstraňovanie prípadných nedostatkov v procesnom postupe súdu prvej inštancie patrí do právomoci odvolacieho (a nie dovolacieho) súdu. Rovnako tak je potrebné uviesť, že dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok sa podáva proti rozhodnutiu odvolacieho súdu a ako nedostatok v postupe odvolacieho súdu nemožno v dovolaní namietat' nič, čo nebolo predmetom odvolacieho konania (prieskumu). Odvolací súd je pri svojom rozhodovaní viazaný odvolacími dôvodmi, ktoré boli uplatnené v lehote na podanie odvolania, a ako vadu konania pred odvolacím súdom nemôže strana sporu v dovolaní namietat' nič, čo nebolo predmetom odvolacieho prieskumu vzhľadom na obsahovú a kvalitatívnu stránku jej odvolania proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie.

25. Dovolací súd z obsahu odvolania dotknutej osoby a právneho zástupcu dotknutej osoby Mgr. Ing. Juraja Trokana (č. I. 286-287, 292-293 spisu) nezistil, že by v podanom odvolaní uplatnila predmetný odvolací dôvod a v jej dôsledku žiadala odvolací súd o nápravu pokiaľ ide o nesprávny procesný postup súdu prvej inštancie, preto jej dovolanie v tejto časti nemožno považovať za prípustné. I tu platí zásada, že práva patria bdelym.

26. Dovolateľka na základe uvedeného neopodstatnene namietala, že súd jej nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces podľa § 420 písm. f/ CSP, preto v tejto časti dovolací súd jej dovolanie ako neprípustné odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP.

27. V prejednávanej veci dovolateľka ďalej uviedla dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, by mal dovolateľ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, vysvetliť (a označením rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a napokon uviesť, ako by mala byť táto otázka

správne riešená. Len polemika dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

28. Bez konkretizovania podstaty odklonu odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu nemôže najvyšší súd pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný a odvolací súd a v súvislosti s tým „suplovať“ aktivitu dovolateľa, resp. advokáta, ktorý spísal dovolanie a zastupuje dovolateľa (2Cdo/167/2017, 3Cdo/235/2016, 5Cdo/13/2018, 7Cdo/114/2018, 8Cdo/78/2017).

29. V danom prípade sa dovolateľka v dovolaní nestotožnila so skutkovými a právnymi závermi odvolacieho súdu, neoznačila však ani jedno relevantné rozhodnutie v kontexte riešeného sporu dovolacieho súdu, ktoré by v zmysle právnych záverov najvyššieho súdu vyjadrených v judikáte R 71/2018 bolo možné zaradiť do pojmu ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP). Bez konkretizovania podstaty odklonu odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, nemôže najvyšší súd pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný a odvolací súd a v súvislosti s tým „suplovať“ aktivitu dovolateľa, resp. advokáta, ktorý spísal dovolanie a zastupuje dovolateľa (2Cdo/67/2017, 3Cdo/235/2016, 5Cdo/13/2018, 7Cdo/114/2018, 8Cdo/78/2017).

30. Ak dovolateľka poukazovala na rozhodnutie 8Cdo/276/2014 a Nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I.ÚS 557/09 a Nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. IV. ÚS 412/04, tak tieto sa zaoberali otázkou obmedzenia spôsobilosti na právne úkony, ale v nich vyslovené závery vychádzali z konkrétnych okolností prejednávanej veci vo väzbe na teoretické úvahy konania o spôsobilosti na právne úkony. Dovolateľka v dovolaní ale neoznačila, v čom sa riešenie právnej otázky odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu a z obsahu dovolania je možné len vyvodiť, že dovolateľka namietala nesprávne vyhodnotenie dôkazov, čo však nespadá pod prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP a nenapĺňa ani ostatné dôvody prípustnosti dovolania.

31. Dôvodom pre odmietnutie dovolania podaného podľa § 421 ods. 1 CSP je skutočnosť, že dovolateľkou uplatnený dovolací dôvod nebol vymedzený spôsobom uvedeným v § 432 ods. 2 CSP v spojení s § 421 ods. 1 tohto právneho predpisu. Podľa názoru dovolacieho súdu podmienky prípustnosti dovolania podľa § 421 CSP neboli splnené, keď dovolateľka v dovolaní neoznačila rozhodnutia dovolacieho súdu vyjadrujúce právne názory, od ktorých sa odvolací súd odklonil a zaujal iný právny názor, než aký v konkrétnej právnej otázke zaujal dovolací súd vo svojich rozhodnutiach. Z tohto dôvodu dovolací dôvod nebol dovolateľkou vymedzený spôsobom uvedeným § 431 až § 435 CSP. Absenciu takej náležitosti považuje CSP za dôvod pre odmietnutie dovolania.

32. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie dovolateľky odmietol podľa § 447 písm. f/ CSP ako dovolanie, v ktorom dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP.

33. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

34. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.